TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. birželio 10 d. *

Byloje C-168/02

dėl *Oberster Gerichtshof* (Austrija) pagal 1971 m. birželio 3 d. protokolą dėl Teisingumo Teismo 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos bei teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo aiškinimo pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą šio teismo nagrinėjamoje byloje tarp

Rudolf Kronhofer

ir

Marianne Maier,

Christian Möller,

Wirich Hofius,

Zeki Karan,

* Proceso kalba: vokiečių.

dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos 5 straipsnio 3 punkto (OL 1972, L 299, p. 32) su pakeitimais, padarytais 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės įstojimo (OL L 304, p. 1 ir – tekstas su pakeitimais – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos įstojimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos įstojimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės įstojimo (OL 1997, C 15, p. 1), išaiškinimo,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, J. N. Cunha Rodrigues (pranešėjas), teisėjai J.-P. Puissochet, R. Schintgen ir N. Colneric,

generalinis advokatas P. Léger,

sekretorius H. von Holstein, sekretoriaus pavaduotojas,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— R. Kronhofer, atstovaujamo *Rechtsanwalt* M. Brandauer,

— M. Maier, atstovaujamos *Rechtsanwältin* M. Scherbantie,

— Z. Karan, atstovaujamo *Rechtsanwalt* C. Ender,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos R. Wagner,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos K. Manji, padedamo *barrister* T. Ward,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud ir W. Bogensberger,

susipažinęs su pranešimu apie bylą,

išklausęs 2003 m. lapkričio 20 d. posėdyje R. Kronhofer, atstovaujamo *Rechtsanwälte* M. Brandauer ir R. Bickel, Z. Karan, atstovaujamo C. Ender, bei Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud ir W. Bogensberger, pareikštas žodines pastabas,

susipažinęs su 2004 m. sausio 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 2002 m. balandžio 9 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2002 m. gegužės 6 d., *Oberster Gerichtshof*, remdamasis 1971 m. birželio 3 d. protokolu dėl Teisingumo Teismo 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl teismo jurisdikcijos ir sprendimų civilinėse ar komercinėse bylose vykdymo aiškinimo pateikė prejudicinį klausimą dėl šios Konvencijos (OL 1972, L 299, p. 32) su pakeitimais, padarytais 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Airijos, Danijos Karalystės, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės įstojimo (OL L 304, p. 1 ir – tekstas su pakeitimais – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos įstojimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos įstojimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės įstojimo (OL 1997, C 15, p. 1, toliau – Konvencija), 5 straipsnio 3 punkto išaiškinimo.

2 Šis klausimas kilo byloje tarp R. Kronhofer, gyvenančio Austrijoje, ir M. Maier, C. Möller, W. Hofius bei Z. Karan (toliau – atsakovai pagrindinėje byloje), gyvenančių Vokietijoje, siekiant, kad R. Kronhofer būtų atlyginta turtinė žala, kurią jis teigia patyręs dėl atsakovų pagrindinėje byloje neteisėto elgesio, šiems einant investicijų valdytojų arba konsultantų pareigas bendrovėje *Protectas Vermögensverwaltungs GmbH* (toliau – *Protectas*), kurios buveinė yra Vokietijoje.

Ieškinio pagrindas

3 Konvencijos 2 straipsnio pirma pastraipa nustato:

„Atsižvelgiant į šios Konvencijos nuostatas, Susitariančiojoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliama tos valstybės teismuose."

4 Pagal Konvencijos 5 straipsnio 3 punktą:

„Susitariančiosios valstybės teritorijoje gyvenančiam atsakovui byla gali būti keliama kitos valstybės narės teismuose:

<...>

3) deliktu ar kvazideliktu vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, teismuose".

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

5 R. Kronhofer *Landesgericht Feldkirch* (Austrija) pareiškė ieškinį atsakovams pagrindinėje byloje dėl turtinės žalos, kurią jis teigia patyręs dėl jų neteisėto elgesio, atlyginimo.

6 Jo teigimu, pagrindiniai atsakovai per telefoninį pokalbį jį paskatino sudaryti akcijų pasirinkimo sandorį, iš anksto neįspėję apie šios operacijos riziką. Dėl to 1997 m. lapkričio ir gruodžio mėn. į *Protectas* investicijų sąskaitą Vokietijoje R. Kronhofer pervedė bendrą 82 500 JAV dolerių sumą, kuri vėliau buvo panaudota Londono vertybinių popierių biržoje sudarant labai rizikingus pirkimo pasirinkimo sandorius. Dėl aptariamos operacijos buvo prarasta dalis pervestos sumos ir R. Kronhofer tik iš dalies susigrąžino investuotą pinigų sumą.

7 *Landesgericht Feldkirch* jurisdikciją turėjo pagal Konvencijos 5 straipsnio 3 punktą, kaip vietos, kurioje buvo padarytas pažeidimas ir kur šiuo atveju yra R. Kronhofer gyvenamoji vieta, teismas.

8 Kadangi ieškinys buvo atmestas, dėl šio sprendimo R. Kronhofer pateikė apeliacinį skundą *Oberlandesgericht Innsbruck* (Austrija), kuris pareiškė, jog byla jam neteisminga, kadangi gyvenamosios vietos teismas nėra „vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" teismas, nes nei vieta, kurioje buvo padarytas pažeidimas, nei vieta, kurioje ta žala atsirado, nėra Austrijoje.

9 Gavęs ieškinį dėl „Revision" *Oberster Gerichtshof* mano, kad Teisingumo Teismas dar neišsprendė klausimo, ar formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" turi būti aiškinama plačiąja prasme, kad žalos, padarytos kitoje Susitariančiojoje valstybėje esančio nukentėjusiojo turto daliai, atveju ji taip pat apimtų jo gyvenamąją vietą ir pagrindinę turto buvimo vietą.

10 Manydamas, kad bylai išspręsti reikia išaiškinti Konvenciją, *Oberster Gerichtshof* nusprendė sustabdyti bylą ir Teisingumo Teismui pateikti šį prejudicinį klausimą:

„Ar <...> Konvencijos 5 straipsnio 3 punkte esanti formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" turtinės žalos, atsiradusios investavus žalą patyrusio asmens turto dalį, atveju taip pat apima vietą, kurioje šis asmuo gyveno investicijų kitoje Bendrijos valstybėje narėje vykdymo metu?"

Dėl prejudicinio klausimo

11 Nacionalinis teismas iš esmės klausia, ar Konvencijos 5 straipsnio 3 punkte esanti formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" reiškia ieškovo gyvenamąją vietą, kur yra „pagrindinė jo turto buvimo vieta", vien dėl to, kad joje jis patyrė finansinių nuostolių praradęs savo turto dalį kitoje Susitariančiojoje valstybėje.

12 Visų pirma primintina, kad Konvencijos II skirsnyje numatyta bendros jurisdikcijos priskyrimo sistema yra pagrįsta principu, nustatytu Konvencijos 2 straipsnio pirmoje pastraipoje, pagal kurį Susitariančiojoje valstybėje nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems asmenims, kad ir kokia būtų jų pilietybė, byla keliama tos valstybės teismuose.

13 Remiantis leidžiančia nukrypti nuo šio pagrindinio principo, jog jurisdikcija priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, nuostata, Konvencijos II antraštinės dalies 2 skyriuje numatyti tam tikri specialios jurisdikcijos priskyrimo atvejai, tarp kurių yra ir Konvencijos 5 straipsnio 3 punktas.

14 Šios specialiosios jurisdikcijos taisyklės yra aiškintinos siaurinamai, neleidžiant jų aiškinti plačiau, nei tai aiškiai numatyta Konvencijoje (žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Kalfelis*, 189/87, Rink. p. 5565, 19 punktą ir 2004 m. sausio 15 d. Sprendimo *Blijdenstein*, C-433/01, Rink. p. I-981, 25 punktą).

15 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Konvencijos 5 straipsnio 3 punkte nustatyta taisyklė yra paremta ginčo ir kitos nei atsakovo gyvenamosios vietos teismų glaudžiu tarpusavio ryšiu, kuris pateisina jurisdikcijos priskyrimą šiems teismams tinkamo teisingumo vykdymo bei veiksmingo proceso organizavimo sumetimais (žr., *inter alia*, 1976 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Bier*, dar vadinamo *Mines de potasse d'Alsace*, 21/76, Rink. p. 1735, 11 punktą ir 2002 m. spalio 1 d. Sprendimo *Henkel*, C-167/00, Rink. p. I-8111, 46 punktą).

16 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tuo atveju, kai vieta, kurioje buvo padarytas pažeidimas, dėl kurio gali kilti deliktinė arba kvazideliktinė atsakomybė, ir vieta, kurioje dėl šio pažeidimo atsirado žala, nesutampa, Konvencijos 5 straipsnio

3 punkte esanti formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" reiškia žalos atsiradimo vietą ir pažeidimo, dėl kurio žala atsirado, vietą, todėl atsakovui ieškinys gali būti pareiškiamas ieškovo nuožiūra vienos iš šių dviejų vietų teisme (žr. minėto sprendimo *Mines de potasse d'Alsace* 24 ir 25 punktus bei 2004 m. vasario 5 d. Sprendimo *DFDS Torline*, C-18/02, Rink. p. I-1417, 40 punktą).

17 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį nutarimą aišku, kad *Oberster Gerichtshof* mano, jog pagrindinėje byloje vieta, kurioje atsirado žala, taip pat vieta, kurioje buvo padarytas pažeidimas, yra Vokietijoje. Šio atvejo ypatybė yra ta, jog dėl kitoje Susitariančiojoje valstybėje ieškovo tariamai patirtų finansinių nuostolių galiausiai nukentėjo visas jo turtas kaip visuma.

18 Be to, kaip teisingai pažymima generalinio advokato išvados 46 punkte, šiuo atveju nėra pateisinama priskirti jurisdikciją Susitariančiosios valstybės, kitos nei ta, kurios teritorijoje buvo padarytas pažeidimas bei atsirado žala, t. y. visuma sudedamųjų atsakomybės dalių, teismams. Toks jurisdikcijos priskyrimas neatitiktų jokio objektyvaus tikslo įrodymų arba proceso organizavimo atžvilgiu.

19 Teisingumo Teismas nusprendė, kad formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" negali būti aiškinama plačiąja prasme, kaip apimanti bet kurią vietą, kurioje pasireiškė pažeidimo, dėl kurio žala atsirado kitoje vietoje, žalingos pasekmės (žr. 1995 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Marinari*, C-364/93, Rink. p. I-2719, 14 punktą).

20 Tokiomis aplinkybėmis pagrindinėje byloje dėl šio aiškinimo kompetentingo teismo nustatymas priklausytų nuo tokių neaiškių aplinkybių kaip vieta, kurioje buvo nukentėjusiojo „pagrindinė turto buvimo vieta", o tai trukdytų stiprinti Bendrijoje įsisteigusių asmenų teisinę apsaugą, kadangi Konvencija taip pat siekiama, kad pareiškėjas lengvai galėtų nustatyti teismą, į kurį jis gali kreiptis, ir kad atsakovas pagrįstai galėtų numatyti teismą, kuriame jam gali būti pareikštas ieškinys (žr. 2002 m. vasario 19 d. Sprendimo *Besix*, C-256/00, Rink. p. I-1699 25 ir 26 punktus ir minėto sprendimo *DFDS Torline* 36 punktą). Be to, toks aiškinimas dažnai leistų pripažinti ieškovo gyvenamosios vietos teismų jurisdikciją, kuriai, kaip Teisingumo Teismas nustatė šio sprendimo 14 punkte, Konvencija nėra tokia palanki, išskyrus joje aiškiai nurodomus atvejus.

21 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Konvencijos 5 straipsnio 3 dalyje esanti formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis" neapima ieškovo gyvenamosios vietos, kurioje yra „pagrindinė jo turto buvimo vieta", vien dėl to, kad joje jis patyrė finansinių nuostolių praradęs savo turto dalį kitoje Susitariančiojoje valstybėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

22 Austrijos, Jungtinės Karalystės, Vokietijos vyriausybių bei Komisijos, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, išlaidos nėra atlygintinos. Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas etapų nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti nacionalinis teismas.

Remdamasis šiais motyvais,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

atsakydamas į 2002 m. balandžio 9 d. *Oberster Gerichtshof* nutartimi pateiktą klausimą, nutaria:

1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir sprendimų vykdymo civilinėse ir komercinėse bylose su pakeitimais, padarytais 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Airijos, Danijos Karalystės, Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės įstojimo, 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos įstojimo, 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos įstojimo ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės įstojimo, 5 straipsnio 3 punkte esanti formuluotė „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ neapima ieškovo gyvenamosios vietos, kur yra „pagrindinė jo turto buvimo vieta“, vien dėl to, kad joje jis patyrė finansinių nuostolių praradęs savo turto dalį kitoje Susitariančiojoje valstybėje.

Timmermans Puissochet Cunha Rodrigues

Schintgen Colneric

Paskelbta 2004 m. birželio 10 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Sekretorius

R. Grass

Pirmininkas

C. W. A. Timmermans